

Aanvulling op Kennis en geloof,

Onze kennis over God is beperkter dan het zou kunnen zijn, omdat wij de Bijbel niet in al zijn facetten begrijpen. De Bijbel bevat 66 liefdesbrieven die stuk voor stuk een geschenk uit de hemel zijn. Het zijn geschenken die wij moeten uitpakken om ze daarna in het juiste verband te gaan lezen. Met dat uitpakken zijn we nog lang niet klaar. Telkens ontstaan er diepere inzichten die de oude vertrouwde interpretaties doen vergeten.

Die diepere inzichten ontstaan mee doordat de wetenschap nieuwe feiten weet bloot te leggen. Het aandienen van nieuwe feiten noopt ons ertoe om de Bijbel opnieuw met andere ogen te gaan lezen. Hoe zijn harde feiten te integreren in de eeuwenoude heilige Schriften?

In het boek van Alvin Plantinga 'Kennis en geloof' worden veel aanvallen op het christelijk geloof weerlegd. Hij werkt daarbij eerst vanuit het T&C-model ¹ en later vanuit het uitgebreide T&C-model ². Hij gaat daarbij uit van de theologie van Thomas van Aquino (1225-1274) en Johannes Calvijn (1509-1564).

Over de Apocalyps lopen al eeuwen lang de meningen uiteen. Calvijn doceerde en preekte er doelbewust niet over, omdat hij het niet begreep. Zo moeilijk is het om ons een goede voorstelling te maken over de eindtijd en over hetgeen in de komende eeuw zal plaatsvinden.

Alvin Plantinga laat dit onderwerp liggen. Hij schrijft hierover:

De Bijbel kent wel passages van nuchtere stelligheid, maar er zijn ook aansporingen, lofuitingen, gedichten, verhalen, parabellen, liederen, gebedsteksten, geschiedenis, stambomen, klaagzangen, schuldbelijdenis, profetie, apocalypsen en nog veel meer. Soms (zoals bij de apocalyptische delen) is er (voor ons, nu) een echt interpretatieprobleem: wat wil de Heer ons leren in het boek Daniël, of in de Openbaring van Johannes? Dat is niet makkelijk te zeggen. ³

Plantinga's vraag spreekt boekdelen, want over de komende eindtijd wordt heel verschillend gedacht. Hoe gaat Gods Koninkrijk eruit zien? Wat gaat Jezus doen zodra Hij terugkomt?

Op welke manier zal Hij de heiligen inschakelen bij het laatste oordeel? ⁴

Hoe zal het laatste oordeel uitpakken?

Hoe krijgt Jezus elk mens zover dat deze zijn knie voor Hem zal buigen en Hem zal loven? ⁵

Het ontbreken van eensgezinde antwoorden op al deze vragen, laat zien dat het uitgebreide T&C-model onaf is. Dat komt eenvoudig omdat zowel de theologie van Thomas als die van Calvijn onafgerond zijn. Deze feiten waren Thomas en Calvijn genoegzaam bekend; ze schreven met elkaar een imposante hoeveelheid boeken met doortastend denkwerk over de betekenis en leer van de Bijbel. Maar toch bleef er nog veel in het duister liggen. Plantinga schrijft daarover:

De Bijbel is geïnspireerd, wat hij ons leert is waar; toch is het soms geen sinecure om te zeggen wat er dan te leren valt. Van de preken die er iedere zondag in al die honderdduizenden kerken gehouden worden, is zelfs vaak een deel gewijd aan het duidelijk maken van dingen die anders duister zouden blijven in het bijbelse onderricht. Gegeven dat de Bijbel een bericht van God aan de mensheid is, een goddelijke openbaring, staat er veel in wat om diep en scherpzinnig denkwerk vraagt, veel wat het uiterste vergt van onze beste wetenschappelijke en spirituele inspanningen. ⁶

Gelukkig hoeven we de Bijbel niet alleen te lezen. De heilige Geest verlicht zonder aanzien des persoons iedereen die daarom bidt, bij het eerbiedig lezen van de Bijbel. Plantinga schrijft:

Als je overtuiging ontstaat uit de inwendige aandrang van de heilige Geest, dan kan ze duidelijk waar lijken ook na overweging van de diverse bezwaren die ertegen ingebracht zijn. Het is duidelijk dat men dan geen intellectuele plichten verzaakt. Er liggen vast en zeker intellectuele verplichtingen in het verschiet; als je bijvoorbeeld merkt dat anderen het niet met je eens zijn, dan is het misschien je plicht aandacht te schenken aan die mensen en hun bezwaren, er nog eens over na te denken, dieper na te denken, anderen te raadplegen, mogelijke ondermijners op te zoeken en te overwegen.⁷

Ik denk dat deze regel ook opgaat bij het nadenken over de apocalyptische profetieën. Ook dan is het goed om mogelijke ondermijners op te zoeken en te overwegen.

Jezus Christus heeft ons groei in kennis beloofd. Dat lezen we in 2 Petrus:

Wast op in de genade en in de kennis van onze Here en Heiland, Jezus Christus. Hem zij de heerlijkheid, zowel nu als tot de dag der eeuwigheid. (2 Petrus 3:18)

Eens zullen we de apocalyptische profetieën begrijpen, misschien zelfs vóór de jongste dag. Plantinga's idee dat God de mens heeft uitgerust met een geloofproducerend eigenschap, de *sensus divinitatis*⁸ en dat door werking van de heilige Geest de Schriften steeds verder opengaan, maakt het voorstelbaar dat deze beide bovennatuurlijke krachten ook de apocalyptische profetieën op Gods tijd verduidelijkt zullen worden.

Interpretaties die ondermijners verzwakken hebben de voorkeur, omdat daardoor de zeggingskracht toeneemt.

In de paradijstheze probeer ik de eerste hoofdstukken van Genesis en de laatste hoofdstukken van Openbaring zo letterlijk mogelijk te lezen. Dit uitgangspunt heeft mijn kijk op Openbaring bijgesteld en ik geloof nu dat het laatste oordeel voor alle gestraften goed zal aflopen.

Dit idee heb ik de late-alverzoening genoemd, want dat laatste oordeel kan in de komende eeuw wel duizenden jaren in beslag nemen. Ieder wacht dus een rechtvaardig oordeel, maar God zal ook deze straf laten meewerken ten goede. God straft om te helen. God wil tijdens de komende eeuw elk mens tot volmaaktheid brengen. De heiligen krijgen prachtige taken. Zij zullen als koningen, rechters en priesters mogen werken aan de vervolmaking van Gods koninkrijk. Vanuit het nieuwe Jeruzalem zullen zij over alle volken gaan regeren. Zij zullen allen straffen die straf hebben verdiend, ondertussen zullen zij hen ook de genade van Jezus Christus laten zien.

Dat wil niet zeggen dat als iemand zich op zo'n moment bekeert, direct ontheven wordt van zijn straf. Jezus Christus heeft weliswaar, hangend aan het kruis, een misdadiger die Hem als HEER erkende gratie verleend, maar dat wil niet zeggen dat het in de komende eeuw altijd zo makkelijk zal gaan.

De late-alverzoening neemt het laatste oordeel heel serieus. Omdat God goed is, zal dit laatste oordeel voor alle betrokkenen goed aflopen.

Al voor de grondlegging van de wereld heeft God dit voorzien, zodat elk mens dat Hij schiep uiteindelijk de mens zal worden die Hij wenste. Gods plannen falen niet, en ook op het niveau van elk afzonderlijk mens bereikt God zijn doel. Vanuit zijn liefde heeft God met ieder het goede op 't oog. De zondeval is een verstoring, een intermezzo, die met alle gevolgen van dien **na** de komende eeuw vergeten zal worden. In de komende volmaaktheid past het dan niet meer om op al die ellende te kunnen terugzien.

Maar zover is het nog lang niet.

Eerst zullen in de komende eeuw alle boeken opengaan, onder andere om tot een juiste strafbepaling te komen voor hen die Jezus Christus hebben afgewezen.

Het inzicht dat God alles laat meewerken ten goede, verzwakt diverse ondermijners.

Plantinga beschrijft in zijn boek drie ondermijners, aan elk wijdt hij een hoofdstuk. Ik ga deze drie ondermijners bespreken om te laten zien dat in mijn ogen de paradijstheze deze stuk voor stuk aan kracht doet inboeten.

We gaan de volgende ondermijners wegen en beoordelen:

- a. Ondermijners? Historische Bijbelkritiek (hoofdstuk 8)
- b. Ondermijners? Pluraliteit (hoofdstuk 9)
- c. Ondermijners? Het kwaad (hoofdstuk 10)

Ondermijners? Historische Bijbelkritiek

Plantinga duidt de historische Bijbelkritiek als volgt:

Sinds de Verlichting is er echter een ander soort Bijbelwetenschap in beeld gekomen, afwisselend betiteld als historische Bijbelkritiek, historisch-kritische methode, in het Engels ook wel als *higher criticism*. Bij deze vorm van Bijbelwetenschap wordt geloofskennis tussen haakjes gezet en kiest men voor een ‘wetenschappelijke’, strikt op de rede gebaseerde aanpak. Ik zal het hier aanduiden als ‘historisch-kritische Bijbelwetenschap’, afgekort als HKB. De overtuiging dat de Bijbel een speciaal woord van de HEER is, en iedere andere overtuiging op basis van geloof, wordt in dit type Bijbelwetenschap tussen haakjes gezet (dat is: terzijde geschoven).⁹

Door de Verlichting is ons denken veranderd, doordat we meer zijn gaan doorvragen. Met behulp van de rede proberen we alles te duiden. Zelfs wonderen. De een gaat daarin verder dan de ander. Bij de een liggen alle wonderen onder kritiek en worden deels of in het geheel terzijde geschoven. Bij de ander verliezen wonderen deels hun zeggingskracht omdat twijfel toeslaat. Is het wel redelijk? Is het echt zo gebeurd? Is het geen metafoor?

Enerzijds is het verlichtingsdenken doorgeschoten als het gaat over wonderen en over alles wat bovennatuurlijk is. Wat niet wetenschappelijk te bewijzen is, is dan al snel verdacht en eigenlijk onbestaanbaar. Zo zou Jezus niet over water hebben kunnen lopen. En de opstanding uit de dood is al helemaal onwetenschappelijk.

Anderzijds leert het verlichtingsdenken ons het doordenken, het doorvragen. Het niet tegen beter weten in maar iets geloven. Geloofsopvattingen moeten onderbouwd worden. Heeft Jezus Christus de vrede gebracht? Heeft Hij de mensheid met God verzoend? Is Hij de Redder van de wereld?

God is een God van wonderen. Wie nadenkt over Gods reddingsplan, kan niet om Gods wonderen heen. Jezus Christus deed veel wonderen om zijn van God gezonden zijn te onderstrepen. Maar Hij deed tijdens zijn leven op aarde ook al wonderen om ons te leren uitkijken naar de voltooiing van zijn reddingsplan. Hij liet enkele mensen uit de dood opstaan om ons voor te bereiden op zijn eigen opstanding uit de dood en om ons te leren dat Hij de macht heeft over leven en dood.

Bij Jezus' wederkomst zullen alle graven opengaan, iedereen zal opstaan uit de dood. Op dit moment regeert Hij de wereld vanuit de hemel, vanaf grote afstand. Na Zijn wederkomst zal Hij de nieuwe hemel en nieuwe aarde gaan regeren vanuit het nieuwe Jeruzalem. Vlak bij de mensen, midden tussen de heiligen, die Hij zal aanstellen tot koningen, rechters en priesters. De heiligen zullen voor Hem moeten werken, de wereld veroveren en allen en alles namens Hem onder zijn macht brengen. De Bijbel vertelt ons dat er een moment komt dat Jezus allen en alles onder zijn voeten zal hebben gelegd en dat Hij daarna al zijn macht zal overdragen aan zijn Vader.¹⁰

Ik geloof dat Jezus Christus dan ook zijn functies als eeuwige Koning en eeuwige Priester in de handen van zijn Vader zal leggen. Dan is Hij geen Koning en Priester meer, dat ligt dan achter Hem. In deze gedachtegang krijgt ‘eeuwige’ een iets andere betekenis. Het betekent niet meer altijddurend, maar ‘gedurende de komende eeuw’. Die komende eeuwen¹¹, worden ook wel aangeduid als de dag van de HEER¹².

Christenen verwachten de wederkomst van Jezus Christus. Over de manier waarop, daar wordt heel verschillend over gedacht. Velen verwachten wel dat de dan levenden Hem zullen zien neerdalen. Heel fysiek, met een onvergankelijk lichaam dat aangeraakt kan worden.

Over het neerdalen van het nieuwe Jeruzalem lopen de meningen meer uiteen. Zal die hele nieuwe stad vanuit de hemel op aarde neerdalen? Of zal Jezus Christus bij zijn terugkomst het huidige Jeruzalem transformeren tot het nieuwe Jeruzalem?

Ik geloof dat het nieuwe Jeruzalem uit de hemel zal neerdalen. Jezus Christus heeft net voorafgaand aan zijn hemelvaart gezegd, dat Hij naar de hemel ging om daar voor de zijnen woningen te bereiden.¹³ Verder staat er in Hebrëen te lezen dat er een stad in gereedheid wordt gebracht.¹⁴ Ik geloof dat in de hemel deze stad in aanbouw is en dat Jezus Christus daarbij de heiligen inschakelt. Als die stad neerdaalt, dan zullen ook alle heiligen met die stad vanuit de hemel neerdalen. In een oogwenk zullen ook zij, zoals de gelovigen die Jezus christus in de lucht zullen tegemoet gaan, veranderen en een onvergankelijk lichaam ontvangen.¹⁵

Voor iedereen die de historische Bijbelkritiek aanhangt of daar in lichtere en sterkere mate mee is besmet, is de invulling van de wederkomst van Jezus Christus een zwart dan wel een grijs getint gat. Geen vreugdevolle verwachting. Geen verwachting dat God alles zal vernieuwen en alles zal rechtzetten. Geen verwachting dat Jezus Christus uiteindelijk de hele aarde redt.¹⁶

Het lijkt wel of veel christenen door de historische Bijbelkritiek zijn beïnvloed. Want over de invulling van Jezus' wederkomst is menigeen heel terughoudend. Men zegt niet te willen speculeren, maar door die terughoudendheid wordt het blij vooruitzicht getemperd.

Tom Wright heeft in zijn boek 'Verrast door hoop' zijn lezers meer laten uitkijken naar Gods koninkrijk. Voor menigeen was dat een eyeopener, omdat er niet verder werd gekeken dan naar de hemel. Het verblijf van de overledenen in de hemel is slechts kort in vergelijking met de eeuwigdurende tijd die zij daarna in Gods koninkrijk zullen genieten.

Vandaar dat het goed is om ons beeld over Gods koninkrijk wat scherper te stellen en daarmee de invloeden van de historische Bijbelkritiek van ons af te schudden.

Wat weten we van Gods koninkrijk? Het lijkt erop dat Gods koninkrijk in diverse fasen wordt gebouwd. Jezus Christus mocht direct na zijn hemelvaart plaatsnemen op de troon aan de rechterzijde van Gods hemelse majesteit.¹⁷ Hij ontving toen alle macht in hemel en op aarde. Vanaf dat moment is Hij met een nieuwe instelling bezig om Gods koninkrijk te herstellen. In 1 Korintiërs 15:28 lezen we dat het gaat lukken, Hij zal alles en allen onder zijn macht brengen. Daarna zal Hij alles overdragen in de handen van zijn Vader. Vanaf dat moment zal alles volmaakt zijn, zoals het bij de schepping was bedoeld.

Deze machtsoverdracht zal plaatsvinden aan het einde van de tijd, daarna zal de tijd geen rol meer spelen. Daar zijn de zon en de maan niet meer voor nodig.¹⁸

Vanaf de Hemelvaart tot aan de machtsoverdracht wordt Gods koninkrijk hersteld. Na Jezus' wederkomst zal er een grote stap gezet worden. Iedereen zal opstaan uit de dood en de schapen zullen gescheiden worden van de bokken.¹⁹ Daarna volgt het laatste oordeel, waarbij Jezus Christus de heiligen zal inschakelen. Dit zal tijd in beslag nemen. De heiligen zullen als koningen, rechters en priesters dienstdoen, waardoor zij verder vervolmaakt zullen worden.

Dit perspectief toont duidelijk het 'nog niet' van Jezus bevochten overwinning aan het kruis.

Die overwinning staat weliswaar als een huis, zodat we mogen en kunnen zeggen dat Jezus Christus 'reeds' de wereld heeft gered. Dat Hij 'reeds' de wereld met God heeft verzoend en dat Hij 'reeds' satan heeft verslagen. Dit 'reeds' mogen we benadrukken, omdat na de stappen die Jezus al heeft gezet, alle de door Hm aangekondigde vervolgstappen zullen volgen.

Er komt een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Hij zal alles rechtzetten en uiteindelijk zal iedereen Hem erkennen als HEER en hem van harte loven.²⁰

Ik geloof dat na Jezus' wederkomst het Messiaans Vrederijk aanbreekt en dat aan het einde van dat rijk de machtsoverdracht tussen Jezus en zijn Vader zal plaatsvinden.²¹

Veel chiliasten denken dat aan het einde van het duizendjarig rijk, het Messiaans Vrederijk, de satan zal worden losgelaten en dat vele volken in opstand zullen komen. Dit naar aanleiding van Openbaring 20. Ik meen dat op dit punt Openbaring niet gelezen moet worden in de daar beschreven

tijdsvolgorde. Net als in de profetieën van onder andere Jeremia tot Zacharia moeten we zelf de meest logische volgorde leren ontdekken.²²

Een afsluiting van het Messiaans Vrederijk waarbij veel volken in opstand komen, is ondenkbaar. Want als Jezus Christus duizend jaar de vrede weet te handhaven en daarmee mensen aan zich bindt, dan komen die mensen niet meer in opstand. Zelfs als satan hen probeert te verleiden.

Maar ook het tijdstip van loslating van satan is in dat scenario heel vreemd. Als Jezus Christus net duizend jaar heeft gewerkt aan de vervolmaking van zijn schepping, dan is dat niet het moment om satan de gelegenheid te geven om het aan te vallen.

Vandaar dat ik geloof dat satan aan het begin van het Messiaans Vrederijk zal worden losgelaten en dat hij door God gebruikt zal worden om de schapen van de bokken te scheiden.

Tot zover dit intermezzo.

Ook denk ik dat aan het begin van het Messiaans Vrederijk nog geen enkele heilige volmaakt is en dat aan het einde van dat Rijk alle mensen vervolmaakt zullen zijn. Dit leid ik onder andere af uit de functies die Jezus Christus zal gaan innemen en waarmee hij ook de heiligen zal bekleden.

Jezus Christus zal optreden als Rechter, hij zal het laatste oordeel vellen.

Jezus Christus zal optreden als Koning, hij zal over alle volken gaan regeren.

En Jezus Christus zal optreden als Priester, hij zal de relaties tussen God en de mensen herstellen.

Al deze functies komen tot hun recht als er mensen zijn die nog vervolmaakt moeten worden.

Volmaakte mensen immers hoeven niet meer berecht te worden, hoeven niet meer door een koning aangestuurd te worden en hun relatie met God hoeft niet meer verbeterd te worden. Volmaakte mensen weten hoe ze hun HEER moeten dienen en liefhebben.

Daarom denk ik dat zodra Jezus Christus al zijn macht teruggeeft aan zijn Vader, dat Hij daarmee ook al zijn functies neerlegt. Jezus Christus is na zijn wederkomst Koning, Rechter en Priester in het Messiaans Vrederijk. Aan het einde van die komende eeuw legt Hij allen en alles terug in de handen van zijn Vader.²³ Wat er daarna zal gebeuren blijft een verrassing, want daarover is niets in de Bijbel te vinden. Alleen, geen enkel mens zal ooit meer zondigen. Ieder heeft zijn les geleerd.

Deze toekomstverwachting berust op een groot aantal voorzegde wonderen. Het nieuwe Jeruzalem zal neerdalen. Aan het begin van die komende eeuw zal satan definitief verslagen en afgevoerd worden naar de poel van vuur en zwavel.²⁴ Wat in de huidige tijd niet lukt, omdat Satans macht zo groot is, zal dan wel lukken.

Er is leven na de dood, ook voor atheïsten, agnosten, moslims, boeddhisten en hindoes. Zij zullen opstaan met dezelfde ideeën die zij hadden bij hun overlijden. Zij zullen een onvergankelijk lichaam ontvangen en hun denkvermogen zal beter zijn dan wat zij hadden. Nadat satan verslagen is, zullen zij gevoeliger zijn voor de werking van de heilige Geest. Opnieuw een wonder, een wonder dat we nu ook al kunnen zien zodra iemand tot geloof komt.

Plantinga ziet de krachtige werking van de heilige Geest als een wonder.

In dat spoor mogen we verder denken, ook als we ons een beeld proberen te vormen over wat er in de komende eeuw gaat gebeuren. Die heilige Geest blijft uitgaan van Jezus Christus, die in de komende eeuw Priester²⁵ is en in die hoedanigheid de relaties tussen God en mensen verder zal vernieuwen en herstellen.

Wie met een min of meer ingevuld vooruitzicht de nieuwe hemel en de nieuwe aarde verwacht, wordt minder vatbaar voor de **ondermijners (?) van de Historische Bijbelkritiek**.

Ondermijners? Pluraliteit

Iedereen stuit op de wereldwijde grote pluraliteit. Er zijn binnen elke godsdienst verschillende stromingen en buiten elke godsdienst zijn er veel andere opvattingen die daarmee in strijd zijn. Alleen door te vergelijken en te kijken welke openbaring, religies, ideologieën en ideeën de beste zijn, kunnen mensen uitstijgen boven deze pluraliteit. Zij kunnen de waarheid vinden, tot het moment dat zij opnieuw moeten gaan vergelijken en kijken naar nieuwe inbreng.

Dat geldt zowel binnen elke godsdienst als daarbuiten. De ene godsdienst is wel flexibeler dan de andere. Het christendom heeft veel maatschappelijke veranderingen kunnen absorberen en is daardoor rijker geworden. De Schriften zijn nog meer opengegaan.

Veel christenen hebben de ervaring dat vergelijking van de ene godsdienst met de andere hun eigen opvattingen versterken en nieuw elan geven.

Pluraliteit is een ondermijner voor iedereen die zwak in zijn schoenen staat. Anderzijds drijft de pluraliteit tot doorvragen, doordenken en het opnieuw maken van keuzes. Dat proces kan gelovigen dichter bij de kern brengen, maar het kan ook ontmoedigend zijn en dwaalwegen openen.

Ik lees regelmatig de website van ForumC <http://geloofenwetenschap.nl/> waarop enige ondermijners actief zijn. Het is en blijft lastig om hen van repliek te dienen.

Ik wil op enkele vragen ingaan die de kern van het christelijke geloof ondermijnen, om te laten zien hoe ik met deze vragen bezig ben. Ze hebben mijn kijk bijgesteld en mijn geloof verdiept.

Ik wil dit doen aan de hand de verwoording van enkele eigenschappen van God.

God is **transcendent met immanente raakvlakken**. God is de schepper van de tijd. Hij kent geen begin noch einde. Hij is alomtegenwoordig.

Hij maakt geen deel uit van de schepping. Zijn heerlijkheid gaat ver boven de schepping uit. Tegelijk houdt Hij via de heilige Geest de schepping in stand. In de NGB lezen we daarover het volgende:

Artikel 8 zegt: De Heilige Geest is de eeuwige kracht en macht, die uitgaat van de Vader en de Zoon.

Artikel 12 zegt: Ook nu nog houdt Hij ze (de hemel, de aarde en alle schepselen) alle in stand en regeert ze overeenkomstig zijn eeuwige voorzienigheid en door zijn oneindige kracht (d.i. door de Heilige Geest), opdat zij de mens dienen, zodat de mens zijn God kan dienen.

God houdt via de heilige Geest zijn schepping in stand, zodat het mogelijk is dat de mens hem kan dienen. Ik geloof om het bovenstaande te concretiseren, dat de heilige Geest de vier fundamentele natuurkrachten draagt: de sterke kernkracht, de elektromagnetische kracht, de zwakke kernkracht en de zwaartekracht.

God is **immanent met transcendente raakvlakken**. God is onlosmakelijk met zijn schepping verbonden. God is via zijn Zoon in de schepping aanwezig. Door Jezus Christus is alles geschapen.²⁶

Als we in het Oude Testament lezen dat God met Adam, Kaïn, Job, Noach, Abraham en Mozes sprak, dan interpreteer ik dit zo dat hier God de Zoon met hen sprak.

Ik geloof dat alle visioenen die profeten hebben ontvangen door de heilige Geest aan hen zijn geopenbaard.

Daarom geloof ik dat God de Vader op afstand van zijn schepping is blijven staan, Hij is boven de tijd blijven staan. God de Zoon daarentegen beweegt zich binnen de tijd en is via de geboorte uit de maagd Maria in de wereld gekomen.

God is **liefde**. Gods liefde roept allerlei vragen op, vooral als het gaat over het lijden en sterven van zijn Zoon. Hoe is het mogelijk dat een liefdevolle Vader zijn Zoon geeft als offer voor de zonde van de mensheid?

Gods liefde is ontzaglijk groots, niet te peilen.

Maar de vragen die moderne mensen aan de orde stellen, doen dit beeld verbleken. Daarom wil ik op twee aspecten ingaan en dit zo mogelijk rechtzetten.

Veel ongelovigen vinden het vreemd dat God de Vader zijn Zoon geeft aan ongelovigen om te worden gekruisigd. God de Vader stuurt zijn eigen Zoon de wereld in om te lijden en te streven.

Er zijn inderdaad diverse teksten die aangeven dat God de Vader zijn Zoon stuurt, dat Hij zijn Zoon geeft.²⁷ Los van andere teksten gaat van deze teksten de suggestie uit dat de Vader zijn Zoon de boze wereld instuurt om het zware werk te doen. Zelf blijft Hij veilig in de hemel en Hij stuurt zijn Zoon er op uit om de wereld te redden.

Dit suggestieve beeld vraagt om bijstelling. Want al voor de grondlegging van de wereld was in gezamenlijkheid besloten dat, als de mens zou zondigen, de Zoon dit probleem zou gaan rechtzetten. De Zoon heeft dat op zich genomen. God heeft door de Zoon alles geschapen en door de Zoon zal nu ook alles worden herschapen. Om dat te bewerkstelligen is de Zoon naar de aarde gekomen, eerst om aan de mensen stapsgewijs zijn plannen te ontvouwen, later om in een menselijk lichaam – geboren uit de maagd Maria – zijn plannen nog duidelijker bekend te maken en om zelf al enkele stappen te zetten om de mensheid, zijn bruid, te redden uit de macht van satan.

Beter is het dan ook om het beeld van bruidegom en bruid op te roepen, waarbij de Vader in de volheid van de tijd zijn Zoon toestemming geeft om de gevallen bruid te verlossen, haar te reinigen en te vervolmaken.

Paulus getuigt: “Ook al zou mijn bloed als een offer worden uitgegoten (...), toch ben ik vol vreugde samen met u allen”.²⁸ Gezien dit getuigenis van Paulus, denk ik, dat Jezus Christus zijn lijden en sterven met vreugde heeft gedragen. Hij stierf om zijn bruid los te kopen, om satan te verslaan en om daarna herstel en vernieuwing van hemel en aarde mogelijk te maken.

Paulus getuigt verder: “Want voor mij is leven Christus en sterven winst”.²⁹ Onder andere op basis van dit getuigenis geloof ik dat Jezus Christus zijn sterven als winst heeft gezien. Maar die gedachte is nog veel beter af te leiden uit de woorden die Hij tijdens zijn kruisiging sprak. “Ik verzeker je, nog vandaag zul je met mij in het paradijs zijn”³⁰, “Het is volbracht”³¹, “Vader, in uw handen leg ik mijn geest”³². Uit al deze woorden blijkt dat Jezus tijdens zijn kruisiging alles volledig onder controle had. Het zijn woorden van hoop en verwachting. Woorden die het lijden verzachten, omdat zij op de toekomst gericht zijn.

Het enige kruiswoord tussen al de andere kruiswoorden “Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?”³³ vormt op het eerste gezicht een dissonant. Veel theologen geloven dat Jezus Christus hier twijfelt.

Ik zie dat anders. Ik geloof dat Jezus hier een retorische vraag stelt. De Bijbel kent meer retorische vragen. Zo is de vraag die God na de zondeval aan de mens stelde “Waar ben je?”³⁴ zeker ook te zien als een retorische vraag. Uiteraard wist God waar de Adam en Eva zich hadden verscholen.

Zo wist Jezus natuurlijk ook dat God Hem zou verlaten. Hij wist dat Hij op eigen kracht de satan moest verslaan. Daarom had die vraag de bedoeling om de hoorders deze waarheid over te brengen.

Heeft Jezus Christus tijdens zijn kruisiging de satan overwonnen? Het lijkt er niet op en volgens enkele andere plaatsen in de Bijbel is na Jezus' kruisiging de satan eerst uit de hemel verbannen en op de aarde geworpen.³⁵ Daarna zal hij aan het einde van het huidige duizendjarige tijdperk losgelaten worden om vervolgens definitief verslagen te worden.³⁶ Hij met al zijn verderfengelen zullen afgevoerd worden naar de poel van vuur en zwavel³⁷, een oord buiten ons universum.

Tijdens Jezus' kruisiging is satan onttroond. Voordien was hij de heerser (overste; NBG 51) van deze wereld³⁸, daarna heeft Jezus Christus alle macht op hemel en aarde ontvangen. Christus oefent zijn macht op veel manieren uit. Onder andere via de heilige Geest, die werkzaam is in alle gelovigen. Daardoor kunnen gelovigen satan en al de verderfengelen weerstaan en uitdrijven.³⁹ Ook kunnen zij Gods koninkrijk op aarde al voor een deel zichtbaar maken. Jezus is present, maar vaak wel op de achtergrond.

Soms laat Hij toe dat zijn volgelingen worden vervolgd. Zelfs liet Hij toe dat al zijn discipelen op een ellendige manier om het leven werden gebracht. Maar vertrouwend op hun Verlosser, wisten zij dat hen een betere toekomst wachtte. Bonhoeffer zei zelfs tegen hen die hem om het leven moesten brengen: "Ik heb het dadelijk beter dan jullie".

Pas na zijn wederkomst zal Jezus Christus al de zijnen op een directe manier aansturen. Hij zal hen aanstellen tot koningen, rechters en priesters⁴⁰ over alle volken. Tijdens dat komende Messiaans Vrederijk zal Hij samen met alle heiligen alle volken aan zich onderwerpen. Dat zal dan gemakkelijker gaan omdat Hij aan het begin van dat messiaans Vrederijk satan alle macht zal ontnemen en hem met al zijn verderfengelen zal afvoeren.⁴¹

Tijdens het meest donkere moment op aarde, waar het ultieme kwaad vrij spel had, toonde Jezus zijn ultieme liefde. Vanaf het kruis bad Hij: "Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen."⁴²

Jezus heeft zich tijdens zijn leven op aarde laten vernederen, uiteindelijk zelfs zover dat Hij zich liet boeien en aan het kruis nagelen. Zo liet Hij zien waartoe de zondige mens in staat is.

Hij droeg op dat moment al onze zonde, want alles wat Hij zo onderging drukte zwaar op Hem.

Eigenlijk ieder zondig mens is in staat om al het vreselijke te doen wat op dat moment de Romeinse soldaten met Hem deden. Wij kruisigden Hem. Onder al die zondige daden ging Hij gebukt, Hij droeg ze allemaal, uit liefde.

Dit drama laat zien dat wij vernieuwd moeten worden. Jezus gaat dat doen uit liefde voor ons.

Nu Hij heeft laten zien dat Hij de dood heeft overwonnen⁴³, waardoor de dood de doorgang is geworden naar het eeuwige leven, neemt Hij ons mee op de weg naar zijn Koninkrijk.

Met de uitstorting van de heilige Geest over al zijn volgelingen, wordt Gods reddingsplan steeds beter begrepen en doorverteld. Inmiddels wordt het al eeuwenlang over de hele wereld verkondigd en miljoenen mensen zijn daardoor aangeraakt door Gods liefde en tot geloof gekomen.

God kent **emoties**. God werd in de Middeleeuwen wel gezien als de Onbewogen Beweger. Binnen de Drie-eenheid is alles zo volmaakt dat daaraan niets kan en hoeft te worden toegevoegd. Geen enkele toevoeging kan die volmaaktheid doen toenemen. Geen enkel probleem kan die volmaaktheid verstoren. Elke verandering lijkt niet in mindering te komen op Gods volmaaktheid.

Anderzijds toont Jezus Christus het beeld van zijn Vader. We zagen Jezus Christus lijden in de tuin van Getsemane.⁴⁴ En toen Hij de gelijkenis over het ene verloren schaap uitsprak, had Hij het over de grote vreugde die de herder ondervond bij het vinden van dat ene schaap.⁴⁵

Vroeger werden emoties, zie DC⁴⁶, tot de lagere vermogens gerekend en tot het driftmatige.

Gezien die context is het begrijpelijk dat men de Drie-enige God als een volmaakt wezen zonder emoties heeft ingedacht. Tegen dit beeld komt Plantinga in verzet. Ik denk terecht. Een citaat:

Nu is er een traditionele en wijdverbreide gedachte dat God 'onlijdelijk' is, dat is: zonder verlangen of gevoel of passie, niet in staat om verdriet te ervaren over de droevige toestand van zijn wereld en het lijden van zijn kinderen, en al evenmin in staat om vreugde, verrukking of verlangen te ervaren. De reden achter deze gedachte is, in grote lijnen, dat volgens de traditie die teruggaat op de Griekse filosofie 'passies' *passief* waren (hoe kan het ook anders): dingen die een mens *overkomen*, die je ondergaat, en niet zozeer dingen je actief *doet*. Je bent aan boosheid, liefde, vreugde en al die dingen *onderworpen* en je *ondergaat* ze. God echter 'ondergaat' helemaal niets. Hij handelt, en is nooit passief; en hij is nergens aan

onderworpen.

Er is wat eros betreft ook nog een aanvullende reden om te denken dat die geen deel uitmaakt van Gods leven: verlangen en smachten zijn een teken van nooddrift en *incompleteid*. Wie ergens naar smacht, die heeft het nog niet, en heeft het nodig of denkt althans het nodig te hebben. God is uiteraard paradigmatisch compleet en heeft niets buiten zichzelf nodig. Dus hoe zou hij aan eros onderworpen kunnen zijn? Gods liefde is, volgens deze traditie, uitsluitend *agapè*, goedgunstigheid, een compleet op de ander gerichte, grootmoedige liefde waarin genade is maar geen verlangend element. God heeft ons lief, maar wij kunnen niets voor hem doen; hij wenst niets van ons.

Op dit bepaalde punt denk ik dat we de traditie moeten loslaten. Het is een van die zaken waarover zij de Griekse filosofie te veel en de Bijbel te weinig heeft geraadpleegd. Ik geloof dat God lijden kan en lijdt; zijn vermogen om te lijden gaat het onze te boven in dezelfde mate als zijn kennis onze kennis te boven gaat. Het lijden van Christus is geen poppenkast; hij was bereid om de ondragelijke pijnen van het kruis en zelfs van de hel te verduren ('Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?'). [noot: Kunnen we zeggen dat Christus als mens (naar zijn menselijke natuur) leed terwijl Christus als goddelijk wezen (naar zijn goddelijke natuur) niet leed? Het is hier niet de plaats om op een zo oude en diepe vraag als deze in te gaan, maar ik neig tot de gedachte dat dit een verward idee is. Je hebt hier de tweede persoon van de goddelijke Drie-eenheid, die mens werd. Dit is de lijdende persoon. Als er eigenlijk twee centra van bewustzijn waren, het ene lijdend en het andere niet, dan zouden hier twee personen zijn (de ene menselijk, de andere goddelijk) en niet de ene persoon die zowel menselijk als goddelijk is. Zie mijn artikel 'On Heresy, Mind, an Truth', Faith and Philosophy 16/2 (1999), 182]

God de Vader was bereid om te verduren dat hij zijn Zoon, de tweede persoon van de Drie-eenheid, onderworpen zag aan gruwelijke wreedheid en smaad van de dood aan het kruis. En geldt niet hetzelfde voor de andere passies? 'Er zal in de hemel meer vreugde zijn over één zondaar die tot inkeer komt dan over negenen negentig rechtvaardigen die geen inkeer nodig hebben'(Lucas 15:7): zou God zelf van die vreugde uitgesloten moeten zijn?⁴⁷

God heeft de wereld geschapen en Hij heeft die wereld met al zijn bewoners lief. God geeft om die wereld en de vernietiging dan wel het laten verdwijnen van die wereld zal bij God dan ook teleurstellende emoties oproepen. God is volmaakt en alles wat daar van afwijkt maakt hem ongelukkig. God kent volmaakte emoties. God is op een volmaakte wijze gevoelig voor alles wat er gebeurt. God heeft zijn schepping lief, hij is ermee getrouwd. De zondeval leidde tot een breuk, een kloof. Jezus Christus ziet de mensheid, evenals zijn Vader dat doet, als zijn bruid. Hij is naar de wereld gekomen om haar te redden, te verlossen uit de macht van satan en haar opnieuw te verheffen tot zijn bruid. Aan het einde van het Messiaans Vrederijk is de bruid vervolmaakt. Dan zal de echte vrede op aarde zijn teruggekeerd. Die vrede, waarover de engelen in de Kerstnacht zongen.

God kent volmaakte emoties, waarbij de emoties die samenhangen met Gods liefde alle emoties die samenhangen met Gods haat zullen overstijgen. Want God gaat voor herstel, voor heling, voor de vervolmaking van zijn bruid.

Gods haat zal alle ongerechtigheid laten verdwijnen, doordat bekeerde mensen de zonde zullen afzweren en in het Messiaans Vrederijk tot volmaaktheid zullen komen.

Er is vreugde in de hemel over één zondaar die tot bekering komt⁴⁸, maar zolang niet iedereen tot bekering komt, is die vreugde niet volmaakt. Daarom zal iedereen tot bekering komen, omdat God in volmaakte vreugde zijn schepping wil omarmen.

God is **goed**. God is gericht op het goede. God beoogt in alles het goede.

Christenen belijden dat God alles laat meewerken ten goede voor wie in Hem gelooft.⁴⁹

Ik denk dat je dit mag uitbreiden. God heeft het goede voor met elk schepsel. Vandaar dat ik denk dat Hij voor elk schepsel alles zal laten meewerken ten goede.

Eén van de rechtvaardigste mensen uit de bijbel is Job. Job werd uitermate op de proef gesteld, bijna alles werd hem ontnomen. Na een gesprek met God, waarin God liet zien waar het bij Hem om ging, ontving Job opnieuw Gods zegen.

Job ontving het dubbele van alles.⁵⁰ Later werd Job in de hemel opgenomen en heeft Hij, zo veronderstel ik, al zijn eerder gestorven familieleden in zijn armen gesloten.

In een gelijkenis voert Jezus een rijke man op die na zijn sterven in de hel is beland. Tussen de hemel en de hel zit een onoverbrugbare kloof. De rijke man vraagt om een beetje verkoelend water aan de arme Lazarus, maar die kloof belemmert inwilliging van dat verzoek.⁵¹

Is het mogelijk dat voor die rijke man het verblijf in de hel mee kan werken ten goede?

Ik denk van wel. Op de jongste dag zal hij opstaan uit de dood en daarmee de hel verlaten. De ervaringen in de hel zullen hem lang bijblijven. Tijdens het laatste oordeel zal rekening gehouden worden met het voorarrest wat hij in de hel heeft ondergaan. God zal rechtvaardig straffen.

Tijdens het laatste oordeel zal het voorarrest meegewogen moeten worden door de heiligen die Jezus Christus hierbij zal inschakelen.⁵² Dan zal ook blijken dat het vóór Jezus' overwinning op satan in de hel veel vreselijker is geweest dan erna. Want Jezus heeft na zijn overwinning orde op zaken gesteld in de hel. Sinds dat moment zal niemand méér gepijnigd worden dan hij als toekomstige straf krijgt opgelegd. Via de weg van compensatie kan Jezus Christus uiteraard later nog van alles rechtzetten, maar ik geloof niet dat Hij het in grote lijnen zover laat komen.

Tijdens het laatste oordeel zal de al eerder ondervonden straf, op aarde en in de hel, in mindering worden gebracht op de strafmaat. Omdat God zowel goed als rechtvaardig is.

Er ligt een sluier over het denken van veel Joden, die alleen in Christus wordt weggenomen.⁵³

Heeft God hier de hand in? Zo ja, hoe is dat dan te rijmen met Gods goedheid?

Het lijkt mij dat God bewust die sluier over het volk van de Joden heeft gelegd, mee om de andere volken te waarschuwen. De Joden zijn Gods uitverkoren volk door welk volk God alle volken wil aanspreken en waarschuwen.

Op dit moment ligt die sluier nog grotendeels over het denken van de Joden. Er zijn immers relatief weinig Jezus Christus belijdende Joden. Dit, terwijl in Christus die sluier wordt weggenomen. Door over Christus door te denken en Hem te aanvaarden als Verlosser, zal die sluier verdwijnen.

De les voor elke ongelovige is: denk door over Jezus Christus als Verlosser.

In Handelingen lezen we daarover het volgende "Het was Gods bedoeling dat ze hem zouden zoeken en hem al tastend zouden kunnen vinden"⁵⁴

Op basis van deze tekst, denk ik, dat God ook een sluier over alle volken heeft gelegd. Hij wil nu dat wij hem al zoekende zullen vinden. Tijdens het Messiaans Vrederijk zal dat anders worden, dat zal het nieuwe Jeruzalem voor iedereen zichtbaar zijn. Binnen haar poorten zal Jezus Christus aanwezig zijn om zijn macht over de hele te vestigen. Hij zal de heiligen instrueren om hem daarbij te helpen. God verkiest mensen door verschillende beproevingen heen, en zo verdwijnt de sluier.⁵⁵ Tijdens deze bedeling kiest God slechts een beperkt aantal mensen, die later tijdens het Messiaans Vrederijk als koningen, rechters en priester over alle volken zullen worden aangesteld. Deze geselecteerde groep wordt hier al klaar gemaakt voor de werk dat dan wacht. Procesmatig gezien is dat goed.

Aan het einde van het messiaans Vrederijk zal alles zijn rechtgezet en zal er vrede zijn zonder enige jaloezie. Iedereen zal de HEER loven en hem erkennen als de Gezagsdrager waar je naar luistert, die je met liefde gehoorzaamt. Dan zullen de beloften uit Joël⁵⁶, Sefanja⁵⁷ en Romeinen⁵⁸ in vervulling gaan

Eind goed, al goed. Deze veelzeggende spreuk komt uit aan het einde van het Messiaans Vrederijk. God is goed, omdat Hij hemel en aarde zal herstellen en vernieuwen.

God komt ondanks de zondeval uit bij het doel dat hem voor de grondlegging van de wereld voor ogen stond. De zondeval met al zijn gevolgen zal achteraf gezien worden als een tijdelijke verstoring. Alles komt goed, omdat God goed is. Alles zal volmaakt worden.

Samenvattend:

Gods eigenschappen zijn moeilijk in woorden uit te drukken. Elke beschrijving kent zijn beperkingen, omdat God altijd groter is. God overstijgt al ons denken. In zijn openbaring spreekt Hij ons aan, zodat we Hem kunnen leren kennen voor zover het voor onze verlossing noodzakelijk is. Gods openbaring bevat voldoende gegevens waar we mee aan de slag kunnen.

Daardoor kunnen we de God van de Bijbel op diverse vlakken vergelijken met de goden uit andere godsdiensten en religies. Het is een karwei dat zeker de moeite waard is, als je wilt voorkomen dat men geïrriteerd raakt over jouw exclusieve waarheid, terwijl je niet samen met anderen verder om je heen blijft kijken.

De gegeven pluraliteit kan zo een uitdaging vormen tot het vergelijken van godsdiensten en religies. Christenen mogen daarbij bezig zijn en de anderen daartoe uitnodigen. Wie dieper kennis neemt van andermans godsdienst, zal zijn eigen ideeën onder een ander licht opnieuw gaan doordenken. Iedereen zal daarbij zijn winst kunnen doen. Let daarbij vooral op de toekomst, wat er uiteindelijk met elk schepsel zal gebeuren.

Want we weten op dit moment nog lang niet alles. Het feit dat God goed is en alles zal laten meewerken te goede, zullen we allemaal pas in de komende eeuw gaan begrijpen. God wil eerst dat we leren wandelen in geloof, later mogen we dat in aanschouwen doen.

De pluraliteit maakt voor iedereen de zoektocht interessant. Bij deze zoektocht zullen we interesse nodig hebben in andermans denken, maar ook hulp om de juiste weg te vinden. Als Christen mag je daarbij de hulp van de heilige Geest invoeren. Zo kunnen deze **ondermijners (?) Pluraliteit** je op weg helpen naar het vinden van een nog diepere waarheid.

Ondermijners? Het kwaad

Waarom heeft God het kwaad toegelaten? Waarom liet Hij de zondeval toe?

God gaf de mens min of meer een vrije wil. In het domein van het goede mocht de mens kiezen. Zo kreeg de mens in het paradijs een keuze uit de vruchten van wel duizenden bomen. Slechts van één boom mocht hij niet eten, de boom van kennis van goed en kwaad.

God begrensde zo de vrije wil. Slechts binnen het domein van het goede mocht hij alles kiezen.

Satan heeft de mens verleid en de mens getrokken in het domein van het kwaad. In het domein van het kwaad is het normaal om kwaad te doen. Het gaat er altijd van kwaad tot erger. Sinds de zondeval wordt satan de overste van de wereld genoemd.⁵⁹ Maar direct na de zondeval heeft God ingegrepen en Hij heeft de mens beloofd dat Hij satan zal verslaan. God zal de mens uit het domein van het kwaad halen. In het Oude Testament zien we dat God daartoe al voorbereidende stappen heeft gezet, vanuit het vooruitzicht dat Jezus Christus de satan werkelijk zal verslaan.

Inmiddels heeft Jezus Christus satan in principe verslagen, hangend aan het kruis heeft Hij zijn ultieme liefde voor de mensheid bekend gemaakt en zijn aanspraak op de mensheid veilig gesteld. Na drie dagen stond Hij op uit de dood, veertig dagen later steeg Hij ten hemel en nam plaats aan Gods rechterhand. Sindsdien regeert Hij over hemel en aarde. Maar Hij gaat satan pas bij, tijdens of net na zijn wederkomst definitief verslaan. Dan zal Hij de engelen uit de hemel sturen om satan met al de zijnen te verwijderen van de aarde en hen afvoeren naar de poel van vuur en zwavel⁶⁰, waarschijnlijk en plaats buiten het universum. De overwinning op satan gaat stapsgewijs, tijdens de kruisiging werd satan uit de hemel verwijderd⁶¹, pas rond Jezus' wederkomst wordt hij met al zijn verderfelijke engelen definitief afgevoerd. Waarom dan pas?

Ik denk dat God ons allemaal tijdens het Messiaans Vrederijk zo wil conditioneren dat wij nooit meer zullen terugvallen in zonde. Dat we er nooit meer naar zullen terugverlangen en we zelfs een grote weerzin tegen elke zonde in onszelf zullen ontwikkelen.

In het Oude Testament lezen we keer op keer dat er na elke goddelijke ingreep een terugval plaatsvond. Na de reiniging van de aarde door de zondvloed vielen de mensen al snel weer in zonde. Na Israëls verlossing uit Egypte viel het al snel terug, op een gegeven moment verlangden zelfs velen terug naar Egypte. Na de terugkeer uit de Babylonische ballingschap heeft het volk weliswaar geen afgoden meer aanbeden, maar hun liefde voor God bekoelde al snel.

Door het eten van de boom van goed en kwaad koos de mens ervoor om het goede van het kwade te leren onderscheiden. Bij het leren onderscheiden van goed en kwaad is Gods hulp onontbeerlijk. Dit had God ingecalculleerd.

Het maken van een juist onderscheid tussen goed en kwaad is echter alleen mogelijk in het domein van het goede, aangelicht met goddelijk Licht. Pas tijdens het Messiaans Vrederijk wordt dat goed mogelijk. We zullen dan terug kunnen kijken naar ons vroegere leven, alle boeken zullen opengaan. Dat zal mee nodig zijn om het laatste oordeel te vellen. Dat laatste oordeel zal geveld worden op basis van de harde feiten die dan aan het licht zullen komen. Waarschijnlijk zullen alle betrokkenen daarbij aanwezig zijn. Zo ontstaat er een perfect beeld, op basis waarvan geoordeeld kan worden.

Ik moet hierbij denken aan het proces van D66-voorman Pechtold, waarbij hij gebruikmaakt van het spreekrecht van slachtoffers. Op die manier werd de impact van het misdrijf voor de rechter nog duidelijker.⁶²

Elk misdrijf moet klip en klaar worden, omdat God de heiligen inschakelt bij het laatste oordeel.⁶³ Uiteraard blijft Jezus Christus de Rechter, die alles al weet en echt niet bijgepraat behoeft te worden door de slachtoffers. Maar op de gegeven moment zullen de slachtoffers en de misdadigers door één deur moeten, want God wil hen beiden redden en Hij wil dat ze zich, na het uitzitten van hun straf, met elkaar zullen verzoenen.

Dit lees en peil ik in de teksten waarin God aangeeft dat Hij alle volken wil zegenen⁶⁴, dat Hij iedereen wil redden⁶⁵ en dat Hij wil dat iedereen voor Hem knielt⁶⁶, Hem looft⁶⁷ en aanbidt.

God beteugelt het kwaad en laat alles meewerken ten goede.

De meeste mensen zijn geboren met het godsbesef, dat zij na de dood rekenschap zullen moeten afleggen. In bijna alle godsdiensten en religies kom je dit tegen. Het idee van de reïncarnatie is hiervan een uitvloeisel. Goede daden leiden tot goede gevolgen, zowel in het huidige als in het toekomstige leven. En zo ook voor slechte daden.

Het christendom leert dat alle mensen zullen opstaan, gelovigen ten leven, ongelovigen ten oordeel. De gelovigen zullen opstaan op de nieuwe hemel en de nieuwe aarde en zij zullen een onvergankelijk lichaam ontvangen, waarmee zij eeuwig voor Gods aangezicht zullen leven in volle vreugde.

De ongelovigen daarentegen zullen ook opstaan en een onvergankelijk lichaam ontvangen, maar zij zullen berecht worden tijdens het laatste oordeel. Na dat laatste oordeel zal er geen ander oordeel meer volgen, dus het laatste oordeel brengt de definitieve veroordeling of het brengt een oordeel dat de ongelovigen recht doet en hen in staat stelt zich alsnog te bekeren om vervolgens nooit meer terug te zullen vallen in zonde.

Ik geloof in die laatste tekening van het laatste oordeel, omdat God vanaf de grondlegging van de wereld elk van de door Hem beoogde schepsels liefheeft.

En omdat God al zijn plannen laat slagen. Christenen belijden immers dat God eeuwig is, niet te doorgronden, onzienlijk, onveranderlijk, oneindig, almachtig. Hij is volkomen wijs, rechtvaardig en goed, en een zeer overvloedige bron van al het goede.⁶⁸ (NGB art. 1)

Het idee dat God iedereen zal redden, wil niet zeggen dat God het kwade niet zal straffen.

God zal straffen, maar tegelijkertijd ook door vuur het kwaad wegbranden. De gestraften zullen tijdens hun straf gereinigd worden, al het verkeerde zal worden weggebrand.

Bovendien zullen de gestraften geconfronteerd worden met allen die zij tekort hebben gedaan. Die zij mishandeld en of gedood hebben, of die aan enige vorm van mishandeling en marteling hebben geleden waaraan zij hebben deelgenomen.

Gezien alles wat rechtgezet zal moeten worden, zal het laatste oordeel en de uitvoeren ervan wel meerdere eeuwen in beslag nemen. Vooral omdat God daarbij de heiligen zal inschakelen om alles recht te zetten. Nu al brengt God mensen tot geloof om scheve zaken recht te zetten, om recht te doen. Het leven in de huidige eeuw vormt een voorbereiding voor het leven in de toekomstige eeuw. Tijdens het laatste oordeel en met name gedurende het hele straftraject zullen de heiligen mee moeten helpen om alles recht te zetten.

Dat geeft confrontaties. Misdadigers zullen geconfronteerd worden met hun slachtoffers. Wie een ander seksueel heeft misbruikt, zal in het reine moeten komen met die ander. Wie abortus heeft laten plegen, zal als de vrucht levensvatbaar was, haar kind als volwassen ontmoeten en met hem of met haar in het reine moeten komen. Wie in een oorlog misdaden heeft gepleegd, zal met al die slachtoffers in het reine moeten komen. Wie rijk is geworden door anderen te benadelen, zal met allen die hij benadeeld heeft in het reine moeten komen.

Met dit vooruitzicht voor ogen, zouden mensen het kwaad moeten gaan mijden. Want de straf zal niet anoniem zijn, alle betrokkenen zullen het moeten meemaken. De slachtoffers zullen dan door de rechterlijke macht in bescherming worden genomen, zij zullen laten zien wat het onrecht met hen gedaan heeft om vervolgens mee te helpen om de hoogte van de straf te bepalen.

Het kwaad zal zo hard gestraft worden dat na het ondergaan van die straf niemand nooit meer zal terugvallen in het kwaad. Desnoods zal die straf eeuwenlang duren.

Maar die straf zal wel tijdens de komende eeuw worden afgerond. Daarom is er weinig te zeggen over de duur van die komende eeuw. Die komende eeuw valt samen met het Messiaans Vrederijk, en dat wordt ook wel gezien als het duizendjarig rijk.

Ik denk dat die komende eeuw minstens tien eeuwen zal duren. Maar omdat we nu al ongeveer tweeduizend jaar na Jezus' hemelvaart leven en omdat de periode van hemelvaart tot eindtijd ook wel als een duizendjarig rijk wordt gezien, kan die komende eeuw ook veel langer duren dan tien eeuwen. Ongelovigen en misdadigers lopen een reële kans op een eeuwenlange straf.

Traditioneel wordt gedacht aan een eeuwige straf, een altijddurende straf. Maar aangezien elke knie zich zal buigen en God zal loven, kan dit niet kloppen. Inmiddels weten we dat een lange gevangenisstraf minder afschrikt dan tbs. Wie in een tbs-kliniek terecht komt wordt jarenlang met zijn falen geconfronteerd en er wordt druk op hem uitgeoefend om zijn leven te beteren. Dat vooruitzicht schijnt minder prettig te zijn dan welke andere straf dan ook..

In de VS blijkt dat de doodstraf minder afschrikt dan een levenslange gevangenisstraf. Tijdens het laatste oordeel zullen 'waarschijnlijk' eeuwenlange straffen worden opgelegd. De Bijbel spreekt kort over een eeuwige straf, om het contrast met het eeuwige leven duidelijk neer te zetten. Ik denk dat hier het 'eeuwige' duidt op het leven in het eeuwenlang durende Messiaans Vrederijk. Aan het einde van dat Rijk zal Jezus Christus alles en allen overdragen in de handen van zijn Vader. Ik veronderstel dat daarna het leven op een heel andere manier zal doorgaan. Allereerst zal dan al het oude zeer vergeten zijn.⁶⁹ Iedereen zal volmaakt zijn en iedereen zal de grote heerlijkheid in de ander herkennen. Alles zal zeer goed zijn, zoals het oorspronkelijk bedoeld was.

Kortom, een altijddurende straf is niet de meest afschrikwekkende straf. God weet dit, nu wij nog. Ik denk dat we de Bijbel zo moeten interpreteren dat we al Gods straffen zo moeten duiden, dat ze in het kader staan van behoud en herstel van zijn schepping. Dat Gods gerechtigheid tot doel heeft om alles recht te zetten.

God heeft de hel toegelaten, omdat Hij zelfs dat ten goede van het herstel aller dingen kan gebruiken. We weten dat op de jongste dag de hel leeg raakt, omdat ook alle onheiligen uit de dood zullen opstaan. Die onheiligen zullen het laatste oordeel ondergaan op de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, buiten de muren van het nieuwe Jeruzalem. Al die onheiligen zullen hun ervaringen vanuit de hel meenemen en daarover vertellen. Bij het vaststellen van hun straf zal de straf die zij in de hel (tijdens hun voorarrest) hebben ondergaan, meegewogen worden.

Zo zullen ook de gelovigen inzicht krijgen die wat er in hel heeft plaatsgevonden. Ze zullen zien hoe Jezus Christus de hel heeft overwonnen en welke consequenties dat heeft gehad. Zo zullen ze nog een betere kijk krijgen op de heerlijkheid van hun HEER.

Ze zullen des te meer gaan beseffen waarvan hun HEER hen verlost heeft. Ze zullen daardoor de zonde nog meer gaan haten. Dat zal bijdragen aan hun vervolmaking.

God zal al het onterecht ondervonden kwaad ruimschoots vergoeden.

Job heeft onterecht kwaad ondervonden, omdat God het toeliet. Satan mocht tot een bepaalde grens Job kwelen en beproeven. God heeft Job later tweevoudig gecompenseerd⁷⁰, als voorschot voor alles wat hij in de hemel al heeft ontvangen en nog zal ontvangen. Waarschijnlijk zal Job tijdens het Messiaans Vrederijk een belangrijke positie ontvangen.

God zal het door Hem gebruikte en verordende geweld ten goede laten keren.

God heeft gebruik gemaakt van natuurgeweld, bijvoorbeeld de zondvloed en Hij heeft Israël opgedragen om op een geweldige manier de volkeren, waarvan de maat van het bedreven kwaad vol was, uit Kanaän te verwijderen.

Alle mensen die door natuurgeweld en elk ander denkbaar geweld zijn omgekomen, zijn sowieso vroegtijdig overleden. Daar een mens elke dag zondigt, neemt na het overlijden de maat van de zonde niet meer toe. Daarom zal tijdens het laatste oordeel de straf minder zwaar uitvallen dan dat de betrokkene was blijven leven.

Als de betrokkene onterecht te vroeg om het leven is gekomen, zal hij zeker compensatie ontvangen. Tijdens het laatste oordeel zal iedereen iets kunnen leren van andermans fouten en compassie voor de ander ontwikkelen.

God is goed, daarom zal Hij slechts straffen om te helen. Uiteindelijk zal alles wat tijdens de huidige eeuw plaatsvond en nog zal plaatsvinden, meewerken aan de vervolmaking van Gods schepping.

God zal iedereen 'bestendig tegen alle kwaad' maken, zodat aan het einde van het Messiaans Vrederijk niemand meer wil zondigen, nog ooit in de zonde zal terugvallen.

Samenvattend.

Het lijden en het kwaad kunnen een probleem zijn voor wie God enkel ziet als een liefhebbende God, die almachtig is en zeker in staat is om al het lijden en het kwaad uit de wereld te weren.

Waarom laat God dan het kwaad toe? Waarom is er zoveel leed?

God wil dat we gaan verlangen naar een betere wereld, waarin wel alles volmaakt is.

God wil dat we ons voorbereiden op die betere wereld om in afhankelijkheid van Hem te gaan leven, strijdend tegen het verkeerde en verlangend om het goede te doen.

Jezus Christus is onder andere naar de aarde gekomen om ons te laten zien dat via de dood er een nieuw leven wacht. Hij stond zelf op uit de dood en meer dan vijfhonderd mensen hebben hem toen gezien.⁷¹ Met een verheerlijkt lichaam, maar wel pratend en etend.

Nadat mensen zullen opstaan uit de dood, zullen ze een vergelijkbaar verheerlijkt lichaam ontvangen, dat onvergankelijk is. Vanaf dat moment zullen alle mensen een betere toekomst tegemoet gaan.

Paulus schrijft daarover: "Ik ben ervan overtuigd dat het lijden van deze tijd in geen verhouding staat tot de luister die ons in de toekomst zal worden geopenbaard."⁷²

Voor gelovigen die zwak in hun schoenen staan, kan de impact van het lijden en het kwaad een aanleiding zijn om het geloof vaarwel te zeggen.

Plantinga beredeneert dat het lijden en het kwaad in normale omstandigheden geen ondermijner is. Bij zijn uiteenzetting refereert hij nauwelijks aan het toekomstige leven. Logisch is dat wel, omdat hij uitgaat van het T&C-model. Want Calvijn heeft eigenlijk het boek Openbaring niet kunnen en willen betrekken bij de door hem ontwikkelde visies. Calvijn begreep Openbaring niet, en daarom heeft hij nooit uit dat Bijbelboek gepreekt. Dat stukje evangelie mis je dan ook in zijn geloofsleer.

Omdat Plantinga teruggrijpt op Calvijn, mis je hier bij hem ook een begin aan invulling van het komende Koninkrijk.

Van ondermijners naar onderbouwers van het evangelie

Ondermijners ondervragen het geloof op heel kwetsbare punten. Plantinga weet die vragen uitstekend onder woorden te brengen. Veel christenen hebben ermee geworsteld, veel zijn staande gebleven. Plantinga haalt bijvoorbeeld een brief van Guido de Brès (auteur van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, 1561) aan, die hij aan zijn vrouw schreef kort voordat hij in 1567 werd opgehangen. Hij ondervindt veel kwaad, maar hij beleefde het als 'een grote vergenoegdheid'.⁷³ Na veel afwegingen concludeert Plantinga dat de drie meest aannemelijke kandidaten voor de functie als ondermijner – historische Bijbelkritiek, pluraliteit, en lijden en kwaad – niet werken.⁷⁴

Oefening en het doordenken van problematische vragen kan iemand sterker maken in het geloof als blijkt, dat tijdens dat proces het geloof gevoed en nog dieper beleefd wordt.

Zo kan een ondermijner dienst gaan doen als onderbouwer van het evangelie, als daarbij de heerlijkheid van het evangelie toeneemt.

Om Plantinga aan te willen vullen, lijkt heel arrogant.

Toch heb ik het gedaan en graag laat ik het oordeel over aan anderen of het echt een aanvulling is.

Ik denk van wel, omdat het zicht op Gods Koninkrijk vervaagd is. Dat was al te merken aan al de reacties die Tom Wright mocht ontvangen naar aanleiding van zijn boek 'Verrast door Hoop', waarin hij veel nadruk legt op Gods plan om de hele schepping te vernieuwen.

Veel recensenten vonden dit een nieuw inzicht. Wonderlijk, want de Bijbel spreekt er veelvuldig over. Maar wij zijn minder in wonderen gaan geloven, velen geloven dat die vernieuwing hier, via een proces van vooruitgang, zal plaatsvinden.

Ik geloof dat de vernieuwing enkel door de dood heen zal gaan en aan het einde van de tijd, wanneer de dan nog levende mensen in een oogwenk vernieuwd zullen worden.⁷⁵

Voor de schepping geldt dat deze totaal gereinigd zal moeten worden. De profetieën uit Openbaring zeggen daar genoeg over.⁷⁶ Bovendien zal het nieuwe Jeruzalem uit de hemel neerdalen.⁷⁷ Dat zal zo'n grote impact hebben dat alleen daarom al de huidige aarde drastisch zal veranderen.

Met het zicht op het komende Messiaans Vrederijk krijgen de huidige vragen een andere dimensie. In dat kader moet mijn aanvulling gelezen worden.

Ik vul, hoe langer ik over het Messiaans Vrederijk nadenk, dat Rijk steeds concreter in.

Ik geloof dat al Gods beloften, al Gods toezeggingen, al Gods wensen en al Jezus' gebeden die hier nog niet in vervulling zijn gegaan, in het komende Rijk alsnog vervuld zullen worden. Ik verwacht de volgende ontwikkelingen:

1. In Gods belofte aan Abraham, Isaac en Jacob staat dat in hen alle volken gezegend zullen worden.⁷⁸ Ik denk dat we hier **alle** volken zo ruim mogelijk moeten opvatten, als collectieve eenheden waar elk individu onder valt en als alle volken die ooit op de wereld geleefd hebben. Dus eigenlijk als de hele mensheid, van Adam af tot aan de laatste mens die eens zal worden geboren. Alle mensen zullen gezegend worden tijdens het Messiaans Vrederijk.
2. De Bijbel bevat meerdere profetieën en andere teksten die aangeven dat eens alle volken zullen worden overwonnen en dat daarmee de vrede zal worden ingeluid.⁷⁹ Ik geloof dat al die voorzeggingen tijdens het Messiaans Vrederijk bewaarheid zullen worden.
3. Jezus Christus heeft gebeden voor de eenheid van de kerk.⁸⁰ Ik verwacht niet dat voor de wederkomst die eenheid bereikt zal worden. Ik geloof dat die eenheid tijdens het Messiaanse Vrederijk bereikt zal worden. Alle gelovigen zullen dan één taal spreken en ze zullen in aanschouwen met Jezus leven. Tijdens Jezus' leven op aarde kwam niet iedereen die Hem zag direct tot geloof. Ik verwacht dat ook tijdens het leven in het Messiaanse Vrederijk er geloofsgroei zal zijn. Niet iedereen zal direct volmaakt zijn, wel aan het einde van het

Messiaanse Rijk zal iedereen vervolmaakt zijn. Er ontstaat een volmaakte kerkelijke eenheid.

4. God wil dat niemand verloren gaat.⁸¹ Ook al staan er in de Bijbel talloos veel eeuwigdurende strafaankondigingen.⁸² Maar God heeft meermalen laten zien dat hij op het laatste moment ingrijpt om juist het goede te laten gebeuren, zodat alle licht valt op zijn heerlijkheid. Dat zien we op het moment dat Abraham zijn zoon moest offeren. God greep op het laatste moment in en Hij zorgde zelf voor een ander offer, een ram dat in het struikgewas vastzat.⁸³ Hiermee liet God onder andere zien dat Hij geen mensenoffers wil. Bij Jezus' offer aan het kruis is dat niet anders. Jezus offerde zich weliswaar op om satan te verslaan en om ons voor te gaan, door de dood heen, naar een nieuw en beter leven. Jezus' offer is dan ook meer de start van zijn verovering van de hele aarde: Hij werd opgenomen in de hemel en ontving daar alle macht in de hemel en op de aarde⁸⁴, Hij zal terugkomen om alles en allen aan zich te onderwerpen. Jezus' offer vormt een begin, het is het begin van het einde van de met zonde besmette kosmos. Jezus zal doorgaan met het verkondigen van Gods heerlijkheid, totdat Gods liefde in hen zal zijn en Hij in hen.⁸⁵
5. Israël is Gods volk. Het is Gods oogappel.⁸⁶ Paulus schrijft dat heel Israël behouden zal worden.⁸⁷ Ik geloof dat dit tijdens het Messiaans Vrederijk zal gebeuren. Van alle ongelovigen staan veel Joden het meest voorgesorteerd, omdat zij het Oude Testament aanvaardden. Zij zien uit naar de komst van de Messias als Vredevorst. Jezus Christus zal terugkomen als die beoogde Vredevorst. Bij Zijn komst zal de sluier worden weggenomen en Hij zal recht doen. De misdaden die de Joden zijn aangedaan zullen verdisconteerd worden. God zal alles rechtzetten. Tijdens het Messiaanse Vrederijk zullen waarschijnlijk veel Joden: Abraham, Isaac, Jacob, Jozef, Mozes, Elia, David en Daniël, Petrus en Johannes, hoge posities gaan innemen. Uiteindelijk zal heel Israël behouden worden.
6. Jezus geeft de gelovigen de opdracht om alle volken tot zijn discipelen te maken.⁸⁸ Traditioneel wordt dit bevel zo geïnterpreteerd dat aan het einde van de tijd, vóór de Jezus' wederkomst, uit alle volken mensen tot geloof zullen komen. Ik denk dat tijdens het Messiaans Vrederijk de tijd doorloopt en dat tijdens dat Rijk uiteindelijk iedereen tot geloof zal komen. Jezus' opdracht om alle volken tot zijn discipelen te maken krijgt dan een veel verstrekkende betekenis. Jezus wil elk mens tot zijn discipel maken en hij neemt daar de tijd voor om dit daadwerkelijk te realiseren.
7. Tijdens het Messiaans Vrederijk loopt Gods verkiezing door. God zal de ene meer zegenen dan de ander. God zal de ene meer achterstellen dan een ander. Op die manier zal Hij mensen belonen⁸⁹ en straffen⁹⁰. Traditioneel is het een groot vraagstuk op welke manier God tijdens een volmaakte werkelijkheid mensen kan belonen. Iedereen is dan immers volmaakt gelukkig. Daaraan kan toch niets worden toegevoegd? Evenzo bestaat er een groot vraagstuk rond de eeuwige straf. Hoe straft God de een meer dan de ander? Hoe brengt God differentiatie aan in de straffen die Hij oplegt? Kan dat, als altijd een straf eeuwenlang duurt? Logisch gezien weten we dat $1 \times \infty = \infty$, maar ook $1000 \times \infty = \infty$. Elke oneindige straf wordt op den duur daarom even zwaar, ongeacht de straf. Eeuwenlang moeten blijven zitten op eenzelfde stoel wordt dan net zo zwaar als eeuwenlang moeten blijven liggen op een spijkerbed. God zal zowel het belonen als het straffen zinvol laten verlopen. Daarom zal zowel elke beloning als elke straf Gods heerlijkheid onderstrepen. God zal belonen om recht te doen, God zal straffen om te helen.

8. De nederigen van hart zullen straks de hele aarde bezitten en gelukkig leven in overvloed en vrede.⁹¹
9. Veel beloften laat God nu nog niet in vervulling gaan, omdat Hij voor ons iets beters heeft voorzien.⁹² (Hebreeën 11:40) Eerst wacht Hij tot het getal van de mensheid vol is. Nadat die laatste mens geboren is, zal het snel gaan: Jezus Christus zal terugkomen, het nieuwe Jeruzalem zal neerdalen, satan zal definitief worden verslagen. Daarna zal Jezus Christus samen met alle heiligen vanuit het nieuwe Jeruzalem de hele vernieuwde aarde aan zich onderwerpen. Hij zal alles en allen vervolmaken, opdat iedereen Hem zal aanbidden en loven.
10. "Elk schepsel in de hemel, op aarde, onder de aarde en in de zee, alles en iedereen hoorde ik zeggen: 'Aan hem die op de troon zit en aan het Lam komen de dank, de eer, de lof en de macht toe, tot in eeuwigheid.'"⁹³
In dit visioen kijkt Johannes achter de schermen van Gods verlossingswerk. Op dit moment is nog lang niet iedereen zo gestemd dat ze de hierboven genoemde lofzegging over hun lippen kunnen krijgen. Maar eens komt het zover. Ik geloof dat aan het einde van het Messiaans Vrederijk dit moment zal aanbreken.

In en door Jezus Christus is alles geschapen. Ik denk dat God de Vader de bedenker is van de schepping en Jezus Christus en de Heilige Geest dit plan beiden hebben omarmd. Jezus Christus heeft samen met de Heilige Geest dit plan uitgevoerd en Hij heeft de verantwoordelijkheid voor het slagen van dat plan op zich genomen. Zo interpreteer ik de uitdrukking 'in Christus Jezus geschapen om de weg te gaan van de goede daden die God heeft voorbereid'.⁹⁴

Ik neem dan ook aan dat Jezus Christus voor alles en allen de verantwoordelijkheid op zich heeft genomen en dat aan het einde van het Messiaans Vrederijk zal blijken dat Hij alles en allen opnieuw aan zijn voeten heeft weten te leggen.⁹⁵

In het boek 'Denken met het hart – Christelijke filosofie van Augustinus en Calvijn' van Bas Hengstmengel wordt Plantinga diverse keren geciteerd. Wat mij daarbij is opgevallen is dat Plantinga logisch over God wil blijven denken. Om Plantinga's positie te verhelderen, volgt hier een citaat:

Volgens Plantinga hebben veel theologen en filosofen na Kant – onder wie Dooyeweerd, zo veronderstel ik – gesteld dat onze begrippen niet op God van toepassing kunnen zijn, omdat God het menselijke ervaringsvermogen overstijgt. Degene die dit argument gebruikt, veronderstelt echter dat hij allereerst weet dat God de menselijke ervaringsvermogens overstijgt, en in de tweede plaats wat het betekent de menselijke ervaringsvermogens te overstijgen. Zelfs het concept 'zo zijn dat geen van onze begrippen er op van toepassing is' is een concept dat – klaarblijkelijk – op God van toepassing is. Plantinga verzet zich fel tegen deze post-kantiaanse lijn van denken. Deze manier van denken begint volgens hem met een vrome en lovenswaardige zorg om Gods grootheid, majesteit en eerbiedwaardigheid, maar eindigt in agnosticisme en incoherentie. Plantinga wil Kant niet volgen in zijn onderscheid tussen het *Ding an Sich* (het *noumenale*) en de verschijnselen. Volgens Kant vallen we, wanneer we onze 'temporele horizon' willen overschrijden, ten prooi aan *Tranzendentaler Schein* (schijnkennis). Dit is ook de opvatting van de door Plantinga aangehaalde, post-kantiaanse theoloog Gordon D. Kaufman, die onderscheidt tussen God als de '*real referent*' en God als de '*available referent*'. Volgens Plantinga leidt een dergelijk onderscheid echter tot incoherentie en onzinnigheid, want wanneer geen van onze begrippen op God van toepassing is, is er ook niets dat we van hem kunnen weten of terecht geloven – zelfs niet wat in de geloofsbelijdenissen beleden of in de Schriften verzekerd wordt.⁹⁶

Kunnen we als mensen op een reële manier over God spreken of is alles deels schijn, omdat God niet met menselijke woorden en begrippen te duiden is?

Het lijkt lovenswaardig om met grote eerbied over Gods grootheid te spreken, maar daarmee wordt God op afstand geplaatst, zodat Hij haast niet meer te kennen is.

Daarmee wordt de samenhang tussen al Gods eigenschappen zeer verwarrend. God heeft dan kennelijk eigenschappen die ons begrip te boven gaan. Gelukkig is Plantinga daar fel op tegen.

Fundamenteel is voor Plantinga de vooronderstelling dat God niet doet en ook niet kan doen wat logischerwijze onmogelijk is. 'Hij kan er bijvoorbeeld niet voor zorgen dat Hij zelf weet dat Hij niet bestaat. Hij kan niet veroorzaken dat Hij niet almachtig is. Hij kan niet maken dat Hij niet kan bestaan. En de Bijbel zegt: God kan niet liegen. Zo zijn er allerlei dingen die Hij niet kan doen. En dat feit weerspiegelt Zijn natuur. Hij kan niet liegen, omdat Hij een God van waarheid is.' Voor Plantinga is dit spreken over God geen speculeren. Het zou speculeren zijn wanneer er geen stevige basis voor bestond, maar die basis is er wel: openbaring. Daarbij maakt Plantinga onderscheid tussen bijzondere openbaring (de Bijbel) en algemene openbaring wanneer hij stelt:

In de algemene openbaring laat Hij iets zien op andere manieren; in zekere zin is al onze kennis van de dingen om ons heen hieraan te danken dat God ons iets openbaart – immers Hij schiep ons dusdanig dat wij bomen, huizen etc. kunnen waarnemen. Dus vanuit een bepaald gezichtspunt bekeken is het God die het mogelijk heeft gemaakt dat wij deze kennis hebben; Hij staat het ons toe dat we dingen weten, Hij openbaart ze aan ons. En een van de dingen die Hij ons laat zien, is dat dingen bepaalde kenmerken hebben, bijvoorbeeld dat er niets is dat tegelijk paard en niet een paard is. En dit algemene principe geldt zelfs voor God zelf: Hij is bijvoorbeeld niet zowel heilig als onheilig.⁹⁷

Nogmaals, logisch spreken over God is volgens Plantinga dus verankerd in de openbaring en daarmee geen speculatie. Op dit belangrijke punt wil ik verder doorborden.

Ik geloof dat Gods Woord zo is samengesteld dat het altijd zijn actualiteit behoudt. God heeft het verleden, het heden en de toekomst overzien en voor al die tijden heeft Hij een speciale boodschap in de Bijbel opgenomen. Er ligt een sluier, een waas, over Gods openbaring die tijdens het Messiaans Vrederijk helemaal zal worden weggenomen.⁹⁸ Zodoende vallen er tot aan de eindtijd nog talrijke schatten te ontdekken in de Bijbel. De Bijbel kent verschillen lagen, die in de loop van jaren duidelijk worden. Ik denk hierbij onder andere aan de discussies over de vrouw in het ambt. Duizenden jaren is gedacht dat dit tegen de Bijbel inging. Nu treden er verschuivingen op op grond van bijbelteksten die nu aan duidelijkheid winnen.

Traditioneel wordt heel anders tegen het laatste oordeel aangekeken dan ik hierboven heb beschreven. Velen zijn verlegen met het laatste oordeel. Het voelt ongemakkelijk aan. Een theoloog schijnt eens beweerd te hebben: 'Er moet minsten één mens meer behouden worden dan er verloren zullen gaan, want anders heeft Christus het toch nog van Satan verloren'.

Wie nadenkt over het laatste oordeel, loopt tegen zijn beperkingen aan. Daarom wordt vaak gezegd dat we de uitkomst maar aan God moeten overlaten. Het komt goed.

Dit, terwijl volgens het traditionele gedachtegoed allen die bij hun sterven niet geloven in Jezus Christus als hun Verlosser, verloren zullen gaan. Waarschijnlijk miljarden mensen.

Ik hoop aan de hand van tal van bijbelteksten voldoende onderbouwd te hebben, dat Jezus Christus zowel Rechter en Redder is. Hij zal iedereen redden.

Gods straffen zullen zwaarder zijn dan de traditionele voorstelling: eeuwig branden in de hel. Want God zal effectief en zinvol straffen.

Veel gevangenen prefereren een lange gevangenisstraf boven TBS. Want bij TBS word je voortdurend geconfronteerd met de eigen tekortkomingen, je falen, je zonden. Je moet je eigen fouten gaan inzien en jezelf verbeteren. Als dit tegen je wensen ingaat, gaat er iets branden.

Iets identieks gebeurt er als God straft. God straft om te reinigen. Al de vuiligheid moet weg. Dit reinigingsproces zal aanvoelen als vuur. Hoe meer vuiligheid er te verbranden is, hoe hoger de temperatuur. Vreselijk.

Tijdens het Messiaans Vrederijk kan voor de meest grote zondaars dit reinigingsproces vele eeuwen in beslag nemen. Een eeuwige straf. Maar als uiteindelijk alle brandstof is opgebrand⁹⁹, als de zondaar zich bekeerd heeft, dan dooft het vuur. Heling volgt.

Tenslotte, logisch denken over God is lastig. Wedergeboren gelovigen worden daartoe in staat gesteld, omdat God zich wil laten kennen. Evenwel, God wil wel dat we ons daarvoor inspannen.

Niet voor niets lezen we over een sluier en een waas.

Over het Messiaans Vrederijk lijkt een sluier te leggen. In het bovenstaande heb ik een poging gedaan op grond van tal van Bijbelteksten de noodzakelijkheid van het Messiaans Vrederijk te laten zien.

Plantinga houdt van logisch denken. We mogen onze logica gebruiken om zo, al discussiërend, Hem beter te leren kennen. Ik sluit af met enkele 'logische' stellingen:

1. Tijdens de eerste helft van een sportwedstrijd is het onmogelijk om de **hele** wedstrijd te overzien en te analyseren. Zo is het ook tijdens de huidige eeuw onmogelijk om **heel** Gods Koninkrijk te overzien en te analyseren.
Pas bij het naderen van het einde van het Messiaans Vrederijk zal het totaaloverzicht steeds completer worden en dan kunnen we het wel in al zijn facetten bestuderen.
2. Gods heeft al voor de grondlegging van de wereld het Messiaans Vrederijk voorzien, voor het geval dat de mens in zonde zou vallen. Alleen door de dood heen, is voor de meeste mensen een totale vernieuwing mogelijk. Alleen zij die tijdens Jezus' terugkomst leven, zullen in een oogwenk veranderd worden.
Tijdens het Messiaans Vrederijk kan en zal God alles rechtzetten.
Dat rechtzetten heeft pas zin als de mens niet meer kan terugvallen. Tijdens de huidige eeuw vallen mensen nogal eens terug. **Alleen daarom al het Messiaans Vrederijk noodzakelijk.**
3. God wil graag dat wij zijn heerlijkheid zien. We zullen dat pas echt goed kunnen zien tijdens het Messiaans Vrederijk als we terug kunnen kijken naar de huidige eeuw. Dan zullen we alle momenten zien waarop God krachtdadig heeft ingegrepen. Hoeveel vrijheid Hij ons heeft gegeven en Hoe Hij ondanks die vrijheid erin slaagt om alles te laten meewerken ten goede.
Al het kwade wordt zinvol, omdat God alles laat meewerken ten goede.
Als God niet alles laat meewerken ten goede, is God niet meer de God die goed is.
4. **God kan onmogelijk straf opleggen en tegelijkertijd gratie verlenen.**
5. **God vindt geen vreugde in de ondergang van een zondaar.¹⁰⁰ Om optimaal vreugde te bereiken op de nieuwe hemel en de nieuwe aarde zal God alles met zich verzoenen.¹⁰¹**

Noten

- ¹ Alvin Plantinga, *Kennis en geloof*, hoofdstuk 3
- ² Alvin Plantinga, *Kennis en geloof*, hoofdstuk 4
- ³ Alvin Plantinga, *Kennis en geloof*, blz. 141
- ⁴ Matteüs 19:28, Lucas 11:31, 1 Korintiërs 6:2-3, Openbaring 3:21
- ⁵ Romeinen 14:11, Filippenzen 2:9-11, Openbaring 5:13
- ⁶ Alvin Plantinga, *Kennis en geloof*, blz. 142
- ⁷ Alvin Plantinga, *Kennis en geloof*, blz. 98
- ⁸ Alvin Plantinga, *Kennis en geloof*, blz. 73
- ⁹ Alvin Plantinga, *Kennis en geloof*, blz. 139-140
- ¹⁰ 1 Korintiërs 15:28
- ¹¹ Efeziërs 2:7
- ¹² Jesaja 2:2-5; hier symboliseert 'de berg met de tempel van de HEER' het nieuwe Jeruzalem, want die stad zal Gods woonplaats worden. Jesaja 2:12-18, Jesaja 11:6-10; dan zullen alle volken Hem zoeken en het nieuwe Jeruzalem zal dan door iedereen als de schitterende woonplaats van God worden gezien. Jesaja 25:6-9; in die tijd zal God de sluier waarmee alle volken omhult zijn vernietigen.
- ¹³ Johannes 14:1-3
- ¹⁴ Hebreëen 11:10:10,16; Hij heeft voor hen een stad gereedgemaakt.
- ¹⁵ 1 Korintiërs 15:52
- ¹⁶ Lucas 19:10
- ¹⁷ Hebreëen 1:3, 8:1
- ¹⁸ Openbaring 21:23
- ¹⁹ Matteüs 25:32
- ²⁰ Romeinen 14:11, Filippenzen 2:9-11, Openbaring 5:13
- ²¹ 1 Korintiërs 15:22-28
- ²² Ik zie de duizend jaar uit Openbaring 20:6, waar alle heiligen uit de eerste opstanding samen met de Messias zullen heersen, als het Messiaans Vrederijk. De duizend jaar uit Openbaring 20:7 grijpt terug op Openbaring 20:1-5, waar onder andere beschreven wordt dat gedurende die periode de martelaren tot leven zijn gekomen en vanuit de hemel samen met de Messias zullen regeren. Dat beschrijft de huidige situatie. Aan het einde van die duizend jaar zal de satan losgelaten worden. Vanaf het moment dat de satan verslagen en afgevoerd is, zal het Messiaans Vrederijk uitgroeien tot het volmaakte Rijk dat Jezus Christus zal overdragen in de handen van zijn Vader.
- ²³ 1 Korintiërs 24-28
- ²⁴ Openbaring 20:10
- ²⁵ Hebreëen 5:6, 7:17, 7:21
- ²⁶ Romeinen 11:36
- ²⁷ Johannes 3:17, Romeinen 8:3
- ²⁸ Filippenzen 3:17
- ²⁹ Filippenzen 1:21
- ³⁰ Lucas 23:43
- ³¹ Johannes 19:30
- ³² Lucas 23:4
- ³³ Matteüs 27:47
- ³⁴ Genesis 3:9
- ³⁵ Lucas 10:18, Openbaring 12:7-10
- ³⁶ Openbaring 20:7-9; waarbij ik veronderstel dat de hier genoemde 'de geliefde stad' het nieuwe Jeruzalem is.
- ³⁷ Openbaring 20:10
- ³⁸ Johannes 12:31, 14:30, 16:11, Efeziërs 2:2
- ³⁹ Marcus 16:17
- ⁴⁰ Openbaring 5:10, Openbaring 20:6
- ⁴¹ Openbaring 20:10
- ⁴² Lucas 23:34
- ⁴³ Openbaring 1:18
- ⁴⁴ Matteüs 26:36, Lucas 22:43; uit de hemel verscheen een engel om Hem kracht te geven.

-
- ⁴⁵ Lucas 15:4-6
- ⁴⁶ G. van den Brink en C. van der Kooi, *Christelijke Dogmatiek*, blz. 253
- ⁴⁷ Alvin Plantinga, *Kennis en geloof*, blz. 117-119
- ⁴⁸ Lucas 15:17
- ⁴⁹ Zondag 9
- ⁵⁰ Job 42:10
- ⁵¹ Lucas 16
- ⁵² 1 Korintiërs 6:2
- ⁵³ 2 Korintiërs 3:14-16
- ⁵⁴ Handelingen 17:27
- ⁵⁵ Jesaja 25:7; Op de berg Sion, **het nieuwe Jeruzalem**, vernietigt God het waas dat alle volken het zicht beneemt, de sluier waarmee alle volken omhult zijn.
- ⁵⁶ Joël 3:5
- ⁵⁷ Sefanja 3:9; Nadat de oude aarde is vergaan (vs.8) zal God de lippen van de volken rein maken, zij zullen de naam van de HEER aanroepen, ze zullen Hem dienen, zij aan zij.
- ⁵⁸ Romeinen 14:11
- ⁵⁹ Zie noot 38
- ⁶⁰ Openbaring 20:10,
- ⁶¹ Zie noot 35
- ⁶² Op internet te vinden door te zoeken op zijn uitspraak: 'Doodsbedreigingen moeten we niet gewoon gaan vinden'.
- ⁶³ Zie noot 4
- ⁶⁴ Genesis 12:3, 18,8, 22:18, 26:4, 28,14, Handelingen 3:25, Galaten 3:8
- ⁶⁵ 1 Timoteüs 2:4, 2 Petrus 3:9
- ⁶⁶ Jesaja 45:23, Romeinen 14:11
- ⁶⁷ Filippenzen 2:9-11
- ⁶⁸ Nederlandse geloofsbelijdenis artikel 1
- ⁶⁹ Openbaring 21:4; Hij zal alle tranen uit hun ogen afwissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.
- ⁷⁰ Job 42:10
- ⁷¹ 1 Korintiërs 15:6
- ⁷² Romeinen 8:18
- ⁷³ Alvin Plantinga, *Kennis en geloof*, blz. 181
- ⁷⁴ Alvin Plantinga, *Kennis en geloof*, blz. 183
- ⁷⁵ 1 Korintiërs 15:52
- ⁷⁶ Openbaring 21:1,5
- ⁷⁷ Openbaring 3:12, 21:2,10
- ⁷⁸ Genesis 12:3, 18,8, 22:18, 26:4, 28,14, Handelingen 3:25, Galaten 3:8
- ⁷⁹ Jesaja 2:2-5, 25:6-8, Psalm 102:16-19, 22-23
- ⁸⁰ Johannes 17:20-22
- ⁸¹ 2 Petrus 3:9
- ⁸² Matteüs 18:8, 25:41,46
- ⁸³ Genesis 22:13
- ⁸⁴ Hebrëeën 8:1, 12:2, Openbaring 3:21, 5:13, 12:10, 21:5
- ⁸⁵ Johannes 17:26
- ⁸⁶ Jeremia 31:20, Zacharia 2:12
- ⁸⁷ Romeinen 11:26
- ⁸⁸ Matteüs 28:19, Lucas 24:47-49
- ⁸⁹ Openbaring 22:12, Psalm 34:11
- ⁹⁰ Judas 1:15
- ⁹¹ Psalm 37:11, Matteüs 5:3, Lucas 6:20,
- ⁹² Hebrëeën 11:40
- ⁹³ Openbaring 5:13
- ⁹⁴ Efeziërs 2:10, Kolossenzen 1:16
- ⁹⁵ Handelingen 2:34-36
- ⁹⁶ Bas Hengstmengel, *Denken met het hart*, blz 299 ev.

---

⁹⁷ Bas Hengstmengel, *Denken met het hart*, blz. 300 ev.

⁹⁸ Jesaja 25:7

⁹⁹ Judas 1:7; Sodom is gestraft met een nooit dovend vuur. Op dit moment is het vuur gedoofd, alleen symbolisch houdt het “eeuwig” zijn betekenis, tot in de komende eeuw.

¹⁰⁰ Ezechiël 18:32, 33:11

¹⁰¹ Kolossenzen 1:20